

BROKEBACK SABUCEDO

PAIXÓN ENTRE BESTAS

“Unidade didáctica”

Esta Unidade Didáctica foi elaborada coa axuda do **profesorado que coordina o Consello da Muller Nova e os Grupos de Alumnado de Igualdade** dos seguintes centros de ensino secundario da cidade de Pontevedra:

I.E.S. Sánchez Cantón
I.E.S. Frei Martín Sarmiento
I.E.S. Luis Seoane
I.E.S. Xunqueira I
C.I.F.P. A Xunqueira
I.E.S. Valle Inclán

Fotos: **Ramón Yoshimura**

CONTIDOS

1.-BROKEBACK SABUCEDO, PAIXÓN ENTRE BESTAS: PROPOSTA DIDÁCTICA.....	1
1.1. POR QUE PAIXÓN ENTRE BESTAS?	1
1.2. QUE IMOS VER?	1
1.3. QUE CONTIDOS IMOS TRABALLAR?.....	2
1.4. A QUE CURSOS VAI DIRIXIDA?	3
1.5. CALES SON OS NOSOS OBXECTIVOS EDUCATIVOS CON ESTA OBRA?.....	4
1.6. CALES SON AS NOSAS PROPOSTAS METODOLÓXICAS?	5
2. DIDÁCTICAS PARA A NOSA AULA	6
2.1. ANTES DE VER “BROKEBACK SABUCEDO...”	6
2.2. DESPOIS DE VER “... PAIXÓN ENTRE BESTAS.”	6

01

**BROKEBACK
SABUCEDO,
Paixón ENTRE
BESTAS:**

Unidade Didáctica

1.1. POR QUE PAIXÓN ENTRE BESTAS?

A obra de teatro **BROKEBACK SABUCEDO, PAIXÓN ENTRE BESTAS** quere servir para abordar entre o alumnado e a comunidade educativa a persistencia dun problema que segue a ser unha das causas mais importantes de acoso nas aulas: a *LGTBIFobia*. Con esta obra búscase tratar a diversidade sexual desde a normalización real do que de feito é, e ha de ser xa, habitual no noso entorno: unhas relacións sexoafectivas libres, respectuosas e pracenteiras. Normalizar en definitiva que a diversidade sexual das persoas, de tódalas persoas, non deba nunca máis ser interferida por presións sociais que coarten a liberdade de ninguén para devir en si mesmo, en si mesma.

Brokeback Sabucedo, Paixón entre bestas é tamén unha obra que rende homenaxe ao noso patrimonio e ao noso entorno. Os protagonistas comparten escena cos montes, cos cabalos, coa tradición. Todo o que vemos sobre o escenario forma parte do natural e do ancestral. Todo estivo sempre alí. Todo serve para coñecérmonos mellor.

Ao longo desta Proposta Didáctica queremos completar a experiencia teatral con diversas actividades previas e posteriores á representación para afondar nestes contidos.

1.2. QUE IMOS VER?

FICHA Técnica

Título: BROKEBACK SABUCEDO, PAIXÓN ENTRE BESTAS

Duración: 65 min

Compañía: Sal do Teatro

Dramaturxia e dirección: Rocío Romero

Texto: Santiago Telmo e Carlos Losada

Elenco: Borja Salgado e Santiago Telmo

Espazo sonoro: Álex Sobrino

Deseño de escenografía e iluminación: Rocío Romero e Álex Sobrino

Deseño: Alejandro Valverde

Responsable técnico: Álex Sobrino

Descrición:

SAL DO TEATRO presenta un espectáculo de temática LGTBIQ+ no ámbito rural de Galicia, concretamente na celebración da Rapa das Bestas de Sabucedo.

Roi e Rafa son dous antigos amigos da infancia que se atopan na Rapa das Bestas en Sabucedo logo de moitos anos. Roi marchou a vivir a Madrid e Rafa segue a vivir na vila. De pequenos eran moi amigos pero foron distanciándose polas circunstancias da vida. No seu encontro en Sabucedo comezan a aflorar outro tipo de sentimentos que estaban ocultos, e dunha amizade comeza a xurdir unha paixón.

A peza busca deixar de estigmatizar a diversidade sexual, amosando a realidade LGTBIQ+ dende unha perspectiva realista.

Brokeback Sabucedo é un canto á diversidade, unha homenaxe a tradición galega e unha crítica á enerxía eólica.

1.3. QUE CONTIDOS IMOS TRABALLAR?

NORMALIZAR A DIVERSIDADE

A sociedade é diversa, como diversas son as culturas, linguas, tradicións, etc. Tamén as persoas somos diversas: diferentes entre nós e diferentes tamén no transcurso das nosas vidas. Non podemos esquecer que somos seres culturais, que nos modelamos en base a unhas normas culturais que cambian en función da época e tamén da contorna. Por exemplo, na cultura árabe–musulmá é normal que os homes manifesten a súa amizade colléndose da man. O que se ve como natural é só habitual. A maneira de saudarse defire segundo as culturas. En España os homes soen saudarse dándose a man. Os bicos como saúdo utilízanse cando ao menos unha das persoas dese saúdo é unha muller. Por que? É iso o natural, ou só cultural? En Bos Aires, Arxentina, os homes xoves saúdanse cun bico; e, en Francia ou en Rusia, por exemplo, dependendo da rexión poden ser entre un e catro bicos. Aínda sendo conscientes destes contrastes entre o que é asumido como “normal” e asimilado a “correcto” o certo é que a diferenza ao normativo segue a ser causa de discriminación.

Os centros educativos son o escenario no que a diversidade que caracteriza as nosas sociedades atopa unha primeira etapa de socialización que será fundamental para o desenvolvemento socio-afectivo do noso alumnado. Compartimos estudos con xente moza de diversas orixes, culturas, costumes, con modelos de familia diversos, con contextos ideolóxicos variados, con compañeiras e compañeiros con diversos corpos, diversos gustos, diversas capacidades e diversas opcións de vida. A naturalización da diversidade e o seu carácter ancestral é un dos eixos desta historia ambientada en Sabucedo.

A orientación sexual e a identidade de xénero son igualmente diversas. É diversa a atracción que experimentamos cara outras persoas (xa sexa afectiva, romántica e/ou sexual), como diverso é o xeito no que nos sentimos e identificamos (identidade de xénero). Son características intrínsecas, exclusivas e distintivas propias de cada persoa. Orientacións e identidades son culturalmente categorizadas e valorizadas: impóñense as maioritarias ou as que a autoridade nos fixa como norma. Porén, a diversidade sexo-afectiva e de identidade e xénero é tan só un elemento máis que constrúe a cadaquén. Hai moitas outras dimensións importantes: como ser unha persoa honesta, respectuosa, empática... Os protagonistas desta obra son persoas e defínense polos seus actos, polas súas ideas, polos seus sentimentos, o seu humor, a súa empatía; polos seus gustos e desexos tamén, claro, pero non mais nin menos que por outra calquera das súas características. **Normalizar a diversidade sexual** é isto, reducir a súa transcendencia ao espazo que lle corresponde na vida de todos nós, simplemente baleirándoo de todos os prexuízos e discriminacións que sobredimensionaron, e para mal, o papel que representa na vida dunha persoa a súa orientación sexual.

PATRIMONIO CULTURAL e MEDIO NATURAL

A rapa das bestas de Sabucedo é unha das nosas **tradicións mais ancestrais**. Nela reflíctese a íntima relación entre o humano e o medio, entre o social e o salvaxe, nunha tradición que se fai non desde a dominación senón a través da sinerxia. A preocupación pola respectuosa relación entre o humano e o medio, entre homes e bestas é outro dos temas que trata esta obra. A importancia do compromiso no respecto a un medio natural que non nos pertence senón, máis ben ao contrario, do que formamos parte, ao igual que outras especies, é outro dos eixos desta obra. A obriga de reflexionar para acadar un **equilibrio entre a visión da natureza como medio ambiente e como recurso económico humano**. Nese equilibrio vaimos a vida a todos e todas.

1.4. A QUE CURSOS VAI DIRIXIDA?

- ALUMNADO DE 4º DA ESO:

É unha proposta que dá resposta aos obxectivos didácticos que contempla o ordenamento educativo galego actual recollido no Decreto 156/2022 que fai referencia ao currículo da ESO e onde se recolle como contidos transversais a toda a etapa os seguintes:

2. En todo caso, fomentaranse de maneira transversal a igualdade entre mulleres e homes, a educación para a saúde, incluída a afectivo-sexual, a formación estética, a concienciación e formación sobre o cambio climático, a educación para a sustentabilidade e o consumo responsable, o respecto mutuo e a cooperación entre iguais.

(...)

4. Evitaranse os comportamentos, estereotipos e contidos sexistas, así como aqueles que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero. Así mesmo, empregarase unha linguaxe libre de prexuízos e estereotipos sexistas e que sexa non sexista, nos termos establecidos legalmente.

- **ALUMNADO DE BACHARELATO e ciclos formativos:**

Atendendo aos obxectivos didácticos recollidos no Decreto 157/2022 que regula na nosa Comunidade o currículo de Bacharelato e que incide nos seguintes contidos que han de ser transversais en todas as materias da etapa:

Artigo 19. Elementos transversais.

Evitaranse os comportamentos, os estereotipos e os contidos sexistas, así como aqueles que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, e incorporarase transversalmente a realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual. Así mesmo, empregarase unha linguaxe libre de prexuízos e estereotipos sexistas e que sexa non sexista, nos termos establecidos legalmente.

1.5. ¿CALES SON OS NOSOS OBXECTIVOS EDUCATIVOS CON ESTA OBRA?

Derrubar os mitos e prexuízos que aínda existen sobre a mocidade LGTBIQ+. Segundo datos da UNESCO, mais da metade do alumnado LGTBIQ+ sofre acoso escolar nas aulas debido á súa orientación sexual, ou a que a súa aparencia responde a estereotipos que os asimilan a unha orientación sexual non heterosexual normativa. É por iso que son fundamentais os seguintes **obxectivos específicos**:

- Crear un *espazo de reflexión* sobre a vida e os estigmas das mozas e mozos LGTBIQ+.
- *Repensar as nosas propias crenzas e actitudes* sobre a mocidade lgtbiq+.
- *Traballar o respecto pola diversidade*, entendendo que todas as persoas somos únicas, irrepitibles e diversas no máis amplo sentido da palabra.
- Fomentar a *comunicación asertiva* e as relacións de bo trato entre o alumnado e o profesorado.
- *Dar visibilidade* á necesidade de normalizar na nosa sociedade o que xa é e sempre foi normal: *a diversidade sexual* e a complexidade das persoas que somos máis que unha etiqueta estereotipada.

Entre as competencias básicas que se traballan con esta proposta didáctica destacan:

01. Competencias persoais, sociais e de aprender a aprender

Implica a capacidade de reflexionar sobre ti para coñecerte, aceptarte e promover así un crecemento persoal constante; para xestionar o tempo e a información de forma eficaz; colaborar con outras persoas de forma construtiva; manter a resistencia; e xestionar a aprendizaxe ao longo da vida.

02. Competencias cidadás

Axuda ao alumnado a exercer unha cidadanía responsable e a participar plenamente na vida social e cívica. Baséase na comprensión dos conceptos e estruturas sociais, económicas, xurídicas e políticas, así como no coñecemento da actualidade e no compromiso activo coa sustentabilidade e a consecución de cidadanía global.

03. Competencias en conciencia e expresión cultural

Implica comprender e respectar a forma en que as ideas, opinións, sentimentos e emocións se expresan e se comunican creativamente nas diferentes culturas e a través dunha ampla gama de manifestacións artísticas e culturais.

1.6. CALES SON AS NOSAS PROPOSTAS METODOLÓXICAS?

Pretendemos facer unha **proposta didáctica aberta e flexible** para facilitar a súa inclusión dentro dos distintos espazos educativos posibilitando a súa incorporación en actividades específicas de fomento da igualdade nos Centros pero tamén en espazos formais como os programas de titoría e o currículo das distintas materias achegándoo aos temas transversais e aos contidos específicos. En todo caso sempre han de entenderse como propostas que han de adaptarse de xeito individualizado ao espazo de aprendizaxe no que nos movemos.

En xeral as dinámicas de grupo que traballamos han de dotarse de sentido nun programa amplo que permita abordar os temas coa profundidade que precisan. Para desmontar estereotipos e prexuízos é importante abordar as actividades de forma programada e considerando o grupo ao que van dirixidas.

É por isto que propoñemos un **amplo repertorio de actividades** para que sexa cada docente quen valore cal é a que mais se adaptaría ao grupo ao que vai dirixida. Son ademais actividades non pechadas, abertas a adaptacións, innovacións e melloras, buscando achegarse o mais posible á realidade do alumnado ao que van destinadas.

Non queremos esquecer o valor destes contidos mais aló do ámbito académico: son fundamentais na formación de cada alumno ou alumna como persoa. Neste proceso de autoconstrución persoal vai ser **fundamental a aportación do propio alumnado**, a súa participación activa e o clima de aprendizaxe entre iguais que se xere no espazo-aula. Por iso é fundamental desenvolver as actividades nun clima favorecedor da súa participación autónoma, crear un espazo aberto de respecto, de escoita e de visibilidade da nosa diversidade. Sabemos que o noso alumnado está vivindo unha etapa importante na construción da súa identidade e sabemos tamén a importancia que nese proceso terá desenvolver un autoconceito integrado pero autónomo dentro do grupo.

Favorecer a autoestima e o autoconhecimento son obxectivos fundamentais destas dinámicas.

A función do profesorado será crear un espazo seguro de reflexión no que o alumnado poida expresarse, cuestionarse e compartir dúbidas, medos, sentimentos demandas e propostas. Será tamén a de promover o bo trato como pauta de relación entre nós. Centrar o debate na creación dun espazo de reflexión sobre nós, tamén: de onde nace o estigma e os estereotipos en torno á comunidade LGTBIQ+? Como se configura a nosa propia mirada cara ás persoas LGTBIQ+ e de onde proceden as diferentes ideas preconcebidas que condicionan a nosa conducta?

02

DIDÁCTICAS

PARA A NOSA

AULA

2.1. ANTES DE VER “BROKEBACK SABUCEDO...”

Unha proposta de actividades para realizar antes da visualización da obra sería a seguinte:

1. **Investigación sobre a rapa das bestas:**

Pedirlle ao alumnado que investigue sobre a tradición da Rapa das bestas en Sabucedo, o seu significado cultural e como evolucionou ao longo do tempo. Poden preparar presentacións curtas para compartir coa clase, incluíndo imaxes, vídeos, datos históricos, narrativas...

2. **Discusión/debate sobre a diversidade sexual:**

Realizar unha sesión de debate en clase sobre a diversidade sexual. En primeiro lugar, proporcionaríamos información aos estudantes sobre a diversidade LGTBIQ+ e trataríamos o tema de fomentar o respecto e a aceptación das diferenzas.

3. **Exploración do contexto cultural galego:**

Oportunidade para afondar en aspectos da cultura galega como a música, a danza e a gastronomía. Ao igual que no primeiro punto, os estudantes poderían preparar pequenas exposicións sobre estes temas. Poderían incluso organizar unha pequena mostra destas expresións culturais.

2.2. DESPOIS DE VER “... PAIXÓN ENTRE BESTAS.”

Unha proposta de actividades para realizar despois da visualización da obra sería a seguinte:

1. **Análise de personaxes:**

Pedirlle ao alumnado que elixan a Roi e Rafa como personaxes principais e que:

- a. Analicen como evolucionan ao longo da obra (poden apoiarse nos seus pensamentos e emocións en momentos clave da obra)
- b. Respondan á seguinte pregunta: como inflúen as circunstancias nas súas accións e relacións?

2. **Discusión/debate sobre os temas presentes na obra:**

Pódese facilitar unha discusión/debate na clase sobre os temas presentados na obra, fomentando sempre a reflexión crítica, como:

- a. Diversidade sexual
- b. Aceptación
- c. Desafíos sociais

Apoiarse en historias da vida real, datos, etc. para defender os diferentes puntos de vista e fomentar a discusión respectuosa.

3. **Creación de preguntas para os actores como se se tratara dunha entrevista:**

Poderíamos invitar ao alumnado ou propoñerlle de formular ou xerar unha serie de preguntas para os actores ou o equipo detrás da obra. Xogarían o papel de “reporteiros por un día”, pensando que preguntas facer, en que orde, cales son relevantes e cales non...

Poderían elaborar preguntas sobre a obra en si mesma ou sobre o proceso creativo detrás dela. As vantaxes de isto son que podería axudarlles a comprender mellor o arte do teatro e a toma de decisións detrás da interpretación.

4. Realización dun traballo artístico creativo:

Pedirle ao alumnado que cree traballos artísticos e creativos baseados ou inspirados na obra para axudarlles a procesar e expresar as súas relacións emocionais:

- a. Debuxos, carteis, pósters...
- b. Poemas
- c. Cancións
- d. Outras formas de expresión artística

O alumnado pode elixir representar momentos clave da historia ou creacións libres que expresen as súas emocións despois de presenciar a obra.

5. Redaccións ou ensaios reflexivos:

Pedirle ao alumnado que elabore un texto ou unha redacción crítica ou reflexiva onde falen sobre a importancia de abordar temas de diversidade sexual, neste caso no ámbito teatral, e como isto pode impactar na sociedade ou na percepción social.

6. Elaborar un proxecto de aula sobre a enerxía eólica:

Face que o alumnado investigue máis sobre a crítica á enerxía eólica presentada na obra. Os estudantes poderían investigar e presentar proxectos sobre:

- a. A enerxía eólica
- b. Os beneficios da enerxía eólica (vantaxes e desvantaxes)
- c. Desafíos da enerxía eólica dende unha perspectiva medioambiental e social

grazas